

ОДМЕРАВАЊЕ КАЗНЕ У ПРЕКРШАЈНОМ ПРАВУ

Ђорђе Ђорђевић

Полицијска академија, Београд

Апстракт: У раду се говори о начинима одмеравања казне у прекршајном праву. За разлику од кривичног права, у прекршајном праву се користе три система одмеравања прекршајне казне: систем релативно одређених казни, систем апсолутно одређених казни и систем пропорционалних казни. Доминантан је систем релативно одређених казни, али за поједине врсте прекршаја у примени су и друга два система. У чланку се анализирају предности и недостаци ових система као и домети њихове примене у нашем прекршајном праву. Такође се указује на разлике које се по овим питањима појављују у нашим прекршајним законима, као и на потребу њиховог превазилажења приликом предстојеће реформе нашег прекршајног законодавства.

Кључне речи: прекршајно право, одмеравање казне, релативно одређене казне, апсолутно одређене казне, пропорционалне казне

1. УВОД

Одмеравање казне је врло значајан и истовремено веома сложен задатак од чијег правилног решавања умногоме зависи остварење сврхе кажњавања. Сложеност овог проблема проистиче

METING OUT PENALTY IN LAW OF TORTS

Djordje Djordjevic

Police Academy, Belgrade

Abstract: This paper describes the manners of meting out a penalty in the law of torts. In contrast to criminal law, the law of torts uses three systems of meting out the tortuous penalty: the system of relatively defined penalties, the system of absolutely defined penalties and the system of proportionate penalties. The system of relatively defined penalties is dominant, but the other two also apply to some torts. This paper analyzes the advantages and disadvantages of these systems as well as the range of their application in the domestic law of torts. It also points to the differences emerging in our codes of torts to this effect as well as to the need to overcome them in the course of forthcoming reform of our tort-related legislation.

Key words: law of torts, meting out a penalty, relatively defined penalties, absolutely defined penalties, proportionate penalties.

1. INTRODUCTION

Meting out a penalty is very important and at the same time very complex task and achieving the purpose of punishment depends a lot on its being solved in a correct manner. The complexity of the problem results from the need to make the punishment appropriate as much as

из потребе да изречена казна буде у што већој мери прилагођена, с једне стране, тежини учињеног деликта, што налаже захтев правичности, а с друге стране, личности његовог учиница, како би њено дејство на учиниоца било што потпуније. До одмеравања казне долази у свим казним поступцима, дакле оно је својствено свим гранама нашег казног права.

Наше прекршајно право има своја посебна правила о одмеравању казне која се унеколико разликују од правила о одмеравању казне у другим гранама нашег казног права. За разлику од нашег кривичног права, које примењује само један систем одмеравања казни, систем релативно одређених казни, и привреднопреступног права које примењује два система, систем релативно одређених казни и систем пропорционалног одмеравања казни, наше прекршајно право користи три система одмеравања казни, и то: систем релативно одређених казни, систем апсолутно одређених казни и систем пропорционално одређених казни.

2. СИСТЕМ РЕЛАТИВНО ОДРЕЂЕНИХ КАЗНИ

Систем релативно одређених казни је основни систем одмеравања казни у нашем прекршајном праву. Он је, као што смо већ рекли, прихваћен и у кривичном и у привреднопреступном праву, а иначе је и најприхваћенији у савременом кривичном праву уопште, почев још од француског КЗ из 1810. године¹, када је први пут примењен да би се касније

possible to the seriousness of the committed crime on one hand, which implies the need to be right, and on the other hand to make it appropriate to the tortfeasor's personality so that its effect on him would be as complete as possible. Meting out a penalty is a part of all penal procedures therefore it is characteristic for all branches of our penal law.

Domestic law of torts has its specific rules on meting out a penalty which is somewhat different from the rules on meting out a penalty in other branches of our penal law. In contrast to our penal law, which applies only one system of meting out a penalty—the system of relatively defined penalties—and the commercial law of torts which applies two systems—the system of relatively defined penalties and the system of proportional meting out of penalties—our law of torts uses three systems for meting out a penalty: the system of relatively defined penalties, the system of absolutely defined penalties and the system of proportionate penalties.

2. THE SYSTEM OF RELATIVELY DEFINED PENALTIES

The system of relatively defined penalties is the basic system for meting out a penalty in the domestic law of torts. As we have already said, it has been accepted both in our criminal law and law of commercial torts, but also in contemporary criminal law in general, ever since the French Criminal Law of 1810¹, when it was first applied. It spread later to the criminal legislation of other countries and remained the ruling one in the contemporary criminal law in general (for instance in the Criminal Code

¹ Saleilles R: *L'individualisation de la Peine*, Paris, 1899, стр. 54.

¹ R. Saleilles: *L'individualisation de la Peine*, Paris, 1899, p. 54.

проширио и у кривичном законодавству других земаља и одржао као владајући и у савременом кривичном праву уопште (на пример у КЗ Немачке², КЗ Руске Федерације³, КЗ Италије⁴ и другим). Овакав систем одмеравања казне одликује се прописивањем казне за свако појединачно кажњиво дело у закону, не у фиксним износима, већ у интервалима минимума и максимума, у ком распону суд одмерава казну у сваком конкретном случају. Предност оваквог система је у томе што задржава законско одмеравање казне и тиме омогућава остваривање казнене политике законодавца, али релативизирањем законски одмерене казне кроз прописивање казни у интервалима а не фиксним износима, омогућава активну улогу суда у процесу одмеравања казне, који у прописаним оквирима утврђује коначну висину казне коју ће изрећи, што му омогућава индивидуализацију казне у сваком конкретном случају, имајући у виду све карактеристике конкретног учињеног дела и све особености личности учиниоца и његовог односа према делу које је учинио.⁵ Тиме се отклања недостатак законског одмеравања казне које казну одређује према делу и његовој тежини посматраном апстрактно, без могућности прилагођавања казне конкретном делу и учиниоцу, али и

of Germany², of the Russian Federation³, of Italy⁴ and other). Such a system of meting out penalties is characterized by a penalty for each individual act punishable by law, not by fixed duration but in intervals ranging from minimum to maximum and the court determines the punishment in each particular case. The advantage of this system is in that it maintains the lawful meting out a penalty and in this way it provides for the achievement of law-maker's punishing policy, but making the lawfully meted penalty relative by pronouncing it in intervals and not in fixed terms provides for the active role of the court in the process of meting out penalties; the court determines the final duration of punishment which it pronounces within the set limits, which enables the individualization of each penalty in each case respectively, taking into account all the characteristics of the committed act and all characteristics of the tortfeasor's personality and his relation to the act he had committed.⁵ This eliminates the fault of legal meting out penalties which determines the punishment according to the act and its seriousness regarding them abstractly, without the possibility to adapt the punishment to the specific act and perpetrator, but also limits the court when meting out penalties to legal framework of set punishments, by which the danger that the court punishing policy would exceed the law-maker's punishing policy

² Schönke, A.; Schröder, H.: Strafgesetzbuch, Kommentar, 18. Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 1976, стр. 516. и сл.

³ Скуратов, Ю.И.; Лебедев, В.М.: Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации, изд. Инфра М. Норма, Москва, 1996, стр. 106. и сл.

⁴ Marino, R.; Gatti, G.: Codice penale e leggi complementari, Simone, Napoli, 1992, стр. 55. и сл.

⁵ Чејовић, Б.: Кривично право, општи део, Ниш, 1995, стр. 407.

² Schonke, A.; Schroder, H.: Strafgesetzbuch, Kommentar, 18. Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 1976, p. 516, and similar

³ Скуратов, Ю. И.; Лебедев, В. М.: Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации, изд. Инфра М. Норма, Москва, 1996, стр. 106, и сл.

⁴ Marino, R.; Gatti, G.: Codice penale e leggi complementari, Simone, Napoli, 1992, p. 55 and similar

⁵ Čejovic, B.: Krivično pravo, opšti deo, Niš, 1995, str. 407.

ограничава суд у одмеравању казне на законске оквире прописаних казни, чиме се отклања опасност да казнена политика судова изађе из оквира казнене политике законодавца, што води усклађивању ове две казнене политике и онемогућава неоправдане разлике у пракси судова ако би одмеравање вршили без икаквих оквира постављених у закону.

Овакав систем одређивања казни прихваћен је и у савременом прекршајном праву (на пример у Француској⁶, Немачкој⁷, Аустрији⁸ и др.) Реализацију оваквог система одмеравања казне у прекршајном праву врше органи који воде прекршајни поступак и доносе решење о прекршају утврђујући у сваком конкретном случају врсту и висину одмерене казне коју изричу учиниоцу прекршаја. При томе, ако су прописом којим је одређен прекршај алтернативно прописане две казне, прекршајни орган који одмерава казну прво одређује врсту казне коју ће изрећи, а затим и њену меру. Правила о томе како орган који води прекршајни поступак поступа приликом одмеравања казне дата су у свим нашим законима о прекршајима. Тако Закон о прекршајима Републике Србије, у члану 37 под насловом „Општа правила о одмеравању казне” прописује да се казна за прекршај одмерава у границама које су за тај

is avoided, which leads to coordination of these two punishing policies and prevents the unjustified differences in court practices if the meting out would have been made without any limitations set by the law.

Such a system of determining penalty is accepted also in the contemporary law of torts (for example in France,⁶ Germany⁷, Austria⁸, and other). The institution in charge of tortuous procedure implements the system within the law of torts and they bring about the decision regarding the tort determining in each individual case the kind and duration of penalty for the perpetrator. In addition to this, if the regulation regarding that specific tort provides for two alternative penalties, the institution meting out the penalty is entitled to decide on what kind of penalty to pronounce and then its measure. The regulations concerning how the institution in charge of tort procedure acts when meting out a penalty are contained in all our codes of torts. For instance, The Law of Torts of the Republic of Serbia, Article 37 titled *General regulations on meting out a penalty* says that the penalty for a tort is meted out within the limits set for that tort, taking into consideration at that all circumstances that could influence the penalty to be smaller or greater, especially the seriousness and consequences of the tort, the circumstances

⁶ Varinard, A.; Joly-Sibuet, E.: Les problèmes juridiques et pratiques posés par la difference entre droit pénal et droit administratif pénal, *Revue internationale de droit pénal*, No. 1-2/1988. стр. 194.

⁷ Weigend, T.: The legal and practical problems posed by the difference between Criminal Law and Administrative Penal Law, *Revue internationale de droit pénal*, No. 1-2/1988. стр. 76. и 77.

⁸ Miklau, R.: The legal and practical problems posed by the difference between Criminal Law and Administrative Penal Law, *Revue internationale de droit pénal*, No. 1-2/1988. стр. 111.

⁶ Varinard, A.; Joly-Sibuet, E.: Les problèmes juridiques et pratiques posés par la difference entre droit pénal et droit administratif pénal, *Revue internationale de droit pénal*, No. 1-2/1988, p. 194

⁷ Weigend, T.: The legal and practical problems posed by the difference between Criminal Law and Administrative Penal Law, *Revue internationale de droit pénal*, No. 1-2/1988, p.76 and 77.

⁸ Miklau, R.: The legal and practical problems posed by the difference between Criminal Law and Administrative Penal Law, *Revue internationale de droit pénal*, No. 1-2/1988, p 111.

прекршај одређене, узимајући при томе у обзир све околности које утичу да казна буде већа или мања, а нарочито: тежину и последице прекршаја, околности под којима је прекршај учињен, степен одговорности учиниоца, личне прилике учиниоца и држање учиниоца после учињеног прекршаја. Све те околности, зависно од конкретног случаја, могу се појавити или као отежавајуће или као олакшавајуће. Коришћење формулације „а нарочито” пре навођења ових околности указује на то да ово набрајање није исцрпно, односно да је могуће при одмеравању казне узимати у обзир и друге околности које нису таксативно наведене, а које могу бити од значаја за оцену тежине конкретног прекршаја и личности његовог учиниоца. Наведене су, дакле, само најкарактеристичније околности које се јављају у вези са сваким учињеним прекршајем и које се самим тим морају ценити у сваком конкретном случају. Осим тога ове околности дате су веома уопштено тако да се већина конкретних околности датог прекршаја може подвести под неку од њих.

У вези са тим помало изненађује да наши закони о прекршајима нису на исти начин регулисали то питање, односно да не наводе исте околности које нарочито треба узети у обзир приликом одмеравања прекршајне казне. Закон о прекршајима којима се повређују савезни прописи има готово исту формулацију (члан 33) као и ЗОП Србије, али зато ЗОП Црне Горе (члан 29), поред околности које познају ова два закона, као релевантне околности за одмеравање казне наводи и „побуде из којих је прекршај извршен” и „ранији живот учиниоца”, завршавајући ово набрајање са „и друге околности које се односе

under which it was committed, the degree of perpetrator’s responsibility, personal conditions of the perpetrator and the perpetrator’s conduct after the tort was committed. All these circumstances, depending on the specific case, can appear as both aggravating and extenuating. The use of the formulation ‘and especially’ before stating all these circumstances shows that this listing is not detailed, i.e. that when meting out a penalty it is possible to take into account also some other circumstances which have not been stated specifically but can be important for the evaluation of the seriousness of that specific tort or tortfeasor’s personality. Therefore, only the most characteristic circumstances are stated related to the tort and they must be evaluated for each specific case. In addition to this, these circumstances are stated in a very general manner so that the majority of specific circumstances of some tort can be put under some of them.

It is a little bit surprising that our laws of torts have not regulated this matter in the same way, i.e. that they do not state the same circumstances which should especially be taken into account when meting out a tort penalty. The Law of torts violating federal regulations contains almost the same formulation (Article 33) as the Law of Torts of the Republic of Serbia, but the Law of Torts of Montenegro (Article 29), in addition to the circumstances acknowledged by the former two laws, states also ‘the motives to commit the tort’ and ‘the earlier life of perpetrator’, but also ‘some other circumstances relating to the perpetrator’s personality’ as circumstances relevant for meting out a penalty. In this way the Law of Torts of Montenegro has almost completely taken over the clause of Article 41 of Penal Code of the FRY (without mentioning the

на личност учиниоца”. На тај начин је ЗОП Црне Горе готово у целини преузео одредбу члана 41 Кривичног закона СРЈ (без помињања сврхе кажњавања) која прописује општа правила за одмеравање казне. Није јасно због чега ЗОП Србије и Закон о прекршајима којима се повређују савезни прописи не помињу и ове околности које познају КЗ СРЈ и ЗОП Црне Горе, али се може претпоставити да се пошло од идеје да ове околности нису тако карактеристичне и тако значајне када су у питању прекршаји као најлакша врста деликата у нашем казненом праву. То наравно не значи да и ове околности не могу да буду од значаја за одмеравање казне по ЗОП Србије и Закону о прекршајима којима се повређују савезни прописи, без обзира на то што нису изричито поменуте, јер ови закони не наводе олакшавајуће околности лимитативно. То се нарочито односи на ранији живот учиниоца, јер ова околност у себи може да садржи читав низ различитих понашања учиниоца и чињеница из његове прошлости које не треба да буду занемарене приликом одмеравања казне за конкретан прекршај. Свакако да од посебног значаја може бити и његова ранија кривична или привреднопреступна осуђиваност, али и околност да до сада није одговарао ни у једном казненом поступку.

Када је реч о прекршајној одговорности она је обухваћена појмом поврата. У прекршајном праву под овим појмом подразумева се околност да је учинилац раније био прекршајно кажњен или да му је (по ЗОП Србије и Закону о прекршајима којима се повређују савезни прописи) била изречена заштитна мера. Поврат у нашем прекршајном праву представља факултативну отежавајућу околност, али

purpose of punishment) which states the general rules for meting out a penalty. It is not clear why the Law of Torts of Serbia and Law of torts violating the federal regulations do not mention these circumstances also known by the Penal Code of the FRY and the Law of Torts of Montenegro, but it can be assumed that the starting point was that these circumstances are not so characteristic and important for torts as the lightest kind of crimes in our penal law. This of course means that these circumstances cannot be important for meting out a penalty according to the Law of Torts of Serbia and Law of torts violating federal regulations, regardless of the fact that they have not been specifically mentioned, since these laws do not state the extenuating circumstances in a limited manner. This refers especially to the previous life of a perpetrator, since they can contain the whole range of various kinds of behaviour and facts from the perpetrator's past which should not be neglected when meting out a penalty for the particular tort. It is certain that it can be important if he had been sentenced before (according to criminal law or law of commercial torts, for instance), but also if he was not tried for in any penal procedure.

As far as the former tort liability is concerned, it is contained in the term 'repeated offence'. In the law of torts this term means that the perpetrator was formerly punished by law or that he was pronounced a measure of protection (according to the Law of Torts of Serbia and the Law of torts violating federal regulations). The repeated offence in our law of torts represents an optional aggravating circumstance, only on condition that two years have not passed from the date of irrevocability of the sentence for the tort for which the perpetrator was punished (or pronounced a measure of protection). This

само под условом, који предвиђају сви наши прекршајни закони, а то је да од правоснажности решења о прекршају којим је учинилац кажњен (или му је изречена заштитна мера) за прекршај није прошло више од две године. У противном, ова околност не може бити узета као отежавајућа при одмеравању прекршајне казне.

Одмеравање прекршајне казне у случају поврата није детаљније регулисано у ЗОП Србије и Закону о прекршајима којима се повређују савезни прописи, док ЗОП Црне Горе то чини налажући органу који води прекршајни поступак да у случају поврата при одмеравању казне учиниоцу прекршаја посебно узме у обзир истоврсност учињених прекршаја, да ли су учињени из истих побуда и колико је времена прошло од ранијег кажњавања. Треба имати у виду да се поврат код појединих прекршаја појављује и као квалификаторна околност, у ком случају, сагласно општеприхваћеном принципу, иста околност у конкретном случају не може бити узета и као квалификаторна и као отежавајућа околност.⁹

Заразлику од кривичног, наше прекршајно право не предвиђа вишеструки поврат као посебан облик поврата, са посебним дејством на одмеравање казне. Њега не помиње ниједан од наших прекршајних закона. Самим тим, можемо закључити да у нашем прекршајном праву не постоји установа поштравања казне која се у кривичном праву везује са дејство вишеструког поврата, али се вишеструки поврат може узети у обзир као отежавајућа околност при чему може

is provided for by all our laws. Otherwise this circumstance cannot be taken as aggravating when meting out a penalty for a tort.

Meting out the penalty for a tort in case of repeated offence is not regulated by Law of Torts of Serbia and the Law of torts violating federal regulations in detail, while the Law of Torts of Montenegro orders the institution conducting the tort procedure to take into account particularly if it is the same kind of tort when meting out penalty in case of repeated offence, to determine whether it was committed due to the same motives and what period of time passed from the former punishment. It should also take into account that the repeated offence appears as qualifying circumstance for some torts, in which case, according to generally accepted principle, the same circumstance in a specific case cannot be taken as both qualifying and aggravating.⁹

Contrary to criminal law our law of torts does not provide for the multiple repeated offence as a separate kind of repeated offence bearing specific influence on meting out a penalty. It is not mentioned in any of our laws of torts. We can therefore conclude that our law of torts does not contain the rule of making the punishment more severe in case of multiple repeated offence such as in the criminal law, but the multiple repeated offence can be considered an aggravating circumstance in such a way that the meted penalty be bigger within the set limits than the one for the regular repeated offence.

There is one more circumstance which all our laws of torts point out as relevant for

⁹ Стојановић, З.: Кривично право, општи део, пето издање, Београд, 2002, стр. 311.

⁹ Stojanović, Z.: Krivično pravo, opšti deo, peto izdanje, Beograd, 2002, str. 311.

у већој мери од обичног поврата да утиче да одмерена казна буде већа у границама прописане казне.

Постоји још једна околност коју сви наши закони о прекршајима истичу као релевантну за одмеравање прекршајне казне, а то је имовно стање учиниоца. Савезни закон о прекршајима којима се повређују савезни прописи и ЗОП Црне Горе поред имовног стања учиниоца додају „односно економско стање правног лица”, за разлику од ЗОП Србије који ово друго не помиње. То свакако не треба схватити тако да по ЗОП-у Србије приликом одмеравања казне правном лицу не треба ценити његову економску моћ, већ да је овај закон под појмом „имовно стање учиниоца” вероватно подразумевао и економско стање правног лица, јер је и правно лице учинилац прекршаја. Ипак се чини да би било боље и овде унети и израз „економско стање правног лица”, јер израз „имовно стање” више асоцира на физичко лице. Ова околност је у свим прекршајним законима, као и у КЗ СРЈ, дата одвојено од осталих отежавајућих и олакшавајућих околности, јер је она релевантна само за одмеравање новчане казне. Међутим, пошто је новчана казна далеко најчешће изрицана санкција у прекршајном праву, значај ове околности за одмеравање казне у прекршајном праву је веома велики, знатно већи него у кривичном праву. Оцена имовног стања учиница (односно економског стања правног лица) као обавезан елемент при изицању новчане казне израз је тежње ка уједначавању новчаног кажњавања лица различитог имовног стања, односно жеље да изречена казна подједнако погоди учиниоца прекршаја без обзира на његово имовно стање.

meting out a penalty for a tort, and that is perpetrator's financial situation. The federal Law of torts violating federal regulations and the Law of Torts of Montenegro in addition to the perpetrator's financial situation add 'relevant economic situation of legal person', whereas the Law of Torts of Serbia does not mention the latter. This does not mean that according to the Law of Torts of Serbia when meting out a penalty to a legal person his economic situation is not taken into account; it means that this law has probably implied implicitly the economic situation of a legal person under the term 'perpetrator's financial situation', since the legal person is also the tortfeasor. It would however be better to add the term 'economic situation of a legal person' in this law as well since the term 'financial situation' reminds more of a natural person. This circumstance is given separately from all other aggravating and extenuating circumstances in all laws of torts, as well as in the Penal Code of FR Y since it is relevant only for meting out pecuniary penalty. However, since the pecuniary penalty (or fine) is far most often sanction in the law of torts, the importance of this circumstance for meting out a penalty in the law of torts is quite big, considerably bigger than in criminal law. The evaluation of perpetrator's financial situation (or economic situation of legal person) as an obligatory element when meting out the pecuniary penalty is the expression of an aspiration to make the pecuniary punishment equal for the persons of various financial standing, i.e. the desire that the incidence of the penalty is equal to all perpetrators regardless of their financial situation.

The application of the system of relatively defined penalties includes the possibility of its mitigation. The mitigation of penalty

Примена система релативно одређених казни при одмеравању казне подразумева и могућност њеног ублажавања. Ублажавање казне представља изрицање блаже казне по мери или по врсти од оне прописане за то дело. Институт ублажавања казне постоји и у нашем прекршајном као и кривичном и привреднопреступном праву.¹⁰ Њега познају сви наши прекршајни закони, али га не одређују у потпуности на исти начин.

Могућност ублажавања казне у нашем прекршајном праву постоји пре свега у оним случајевима где је то законом прописано. То су случајеви прекорачења нужне одбране, прекорачења крајње нужде, помагања, подстрекавања и правне заблуде из оправданих разлога. Осим тога, самим прописом којим је одређен прекршај може бити прописана, под одређеним условима, и могућност ублажавања казне. Међутим, наши прекршајни закони, у одредби којом предвиђају ублажавање казне као општи институт, за разлику од КЗ СРЈ (члан 42), не говоре ништа о ублажавању на основу закона (или другог прописа), већ само дају опште критеријуме за ублажавање казне, на основу којих се, ако су испуњени услови, казна може ублажити у сваком случају. Ти услови су да прекршајем нису проузроковане теже последице (ЗОП Србије) односно да прекршај није теже природе (Закон о прекршајима којима се повређују савезни прописи и ЗОП Црне Горе) и да постоје олакшавајуће околности које

represents meting out milder punishment either to the degree or kind from the one prescribed for that tort. Mitigation of penalty exists in our law of torts but also in our penal law and commercial law of torts.¹⁰ All our laws are familiar with it, but do not define it in the same way.

The possibility of penalty mitigation in our law of torts exists primarily in those cases when it is provided for by the law. These are the cases of exceeding justifiable self-defense, exceeding emergency, support, instigation and mistaking law due to justified reasons. In addition to this, the regulation determining the tort can regulate, under some circumstances, the possibility of penalty mitigation. However, our laws of torts, in the clauses providing for the penalty mitigation as a general institute, contrary to the Penal Code of FRY (Article 42), do not say anything about the penalty mitigation on the legal grounds (or based on some other regulations), but offer only general criteria for penalty mitigation, on the basis of which, if the conditions are fulfilled, the penalty can be mitigated in any case. These conditions are that the tort did not cause any grave consequences (Law of Torts of Serbia) or that the tort was not very serious one (Law of torts violating federal regulations and Law of Torts of Montenegro) and that there are extenuating circumstances which show that the purpose of punishment can be achieved with a milder penalty. These conditions are given cumulatively, which means that both must be fulfilled in order to get to penalty mitigation. The second

¹⁰ Јовановић, Љ.; Јелачић, М.: Прекршаји и привредни преступи, Београд, 1997, стр. 79; Јовановић, Љ.: Кривично право, општи део, Београд, 1995, стр. 376. и Грубач, М.; Перић, О.; Пихлер, С.: Основи права о привредним преступима, Нови Сад, 1982, стр. 112.

¹⁰ Jovanović, Lj.; Jelačić, M.: Prekršaji i privredni prestupi, Beograd, 1997, str. 79; Jovanović, Lj.: Krivično pravo, opšti deo, Beograd, 1995, str. 376 i Grubač, M.; Perić, O.; Pihler, S.: Osnovi prava o privrednim prestupima, Novi Sad, 1982, str. 112.

указују на то да се и са блажом казном може постићи сврха кажњавања. Ови услови су дати кумулативно, што значи да морају бити испуњена оба да би могло доћи до ублажавања казне. Овај други услов везан за постојање олакшавајућих околности исто је формулисан у сва три закона, али зато се код првог појављује значајна разлика за коју очигледно не постоји оправдан разлог, јер околност да прекршајем нису проузроковане теже последице уопште не мора да значи да прекршај није теже природе.¹¹ Могуће су и ситуације да и релативно тешки прекршаји у конкретном случају нису изазвали теже последице, па би у том случају по ЗОП-у Србије ублажавање било могуће, а по друга два закона не. Обрнута ситуација, да неки релативно лак прекршај у конкретном случају изазове тешке последице, теже је замислива, па остаје утисак да услов који предвиђа ЗОП Србије оставља више простора за примену овог института.

Закони о прекршајима (на истоветан начин) одређују и начине на које се казна може ублажити. То може бити изрицањем казне испод најмање мере казне која је прописана за тај прекршај, али не испод законске мере те врсте казне, или изрицањем новчане казне уместо прописане казне затвора, или изрицањем само једне у случајевима када су кумулативно прописане обе врсте казни.

Из изнетог можемо да закључимо да институт ублажавања казне има значајно место и у прекршајном праву и да се његовом применом у неким случајевима

condition which refers to the existence of extenuating circumstances is formulated in the same way in all three laws, but there is an obvious difference in the first law for which there is not a justified reason, since the circumstance that the tort does not cause grave consequences does not necessarily mean that it is not a serious tort.¹¹ The situations are also possible that a relatively serious tort has not caused serious consequences in that particular case, and in that case according to the Law of Torts of Serbia the extenuation would be possible, and according to the other two laws it would not be possible. The reverse situation that a relatively small tort causes serious consequences is hard to imagine, so there is an impression that the condition which is provided by the Law of Torts of Serbia leaves more space for the application of this institute.

The laws of torts determine (in the same way) also the manners in which the penalty can be extenuated. This can be done by pronouncing the penalty below the lowest prescribed for that tort, but not below the legal measure for that kind of penalty, or pronouncing the pecuniary sentence instead of prescribed confinement, or pronouncing only one in cases where both kinds of penalties are prescribed cumulatively.

From the above said we can conclude that the institute of commuting has an important place in the law of torts as well and that its application in some cases can bring to better and more just individualization of penalty for the tort.

Exempting from the penalty is the institute of the criminal law by which, if the law

¹¹ Пихлер, С.: Прекршајно право, Нови Сад, 2000, стр. 77.

¹¹ Pihler, S.: Prekršajno pravo, Novi Sad, 2000, str. 77.

може постићи боља и правичнија индивидуализација прекршајне казне.

Ослобођење од казне је институт кривичног права чијом се применом, ако је то законом изричито предвиђено, кривично одговорни учинилац кривичног дела може ослободити од казне. Иако се овде казна не изриче, па самом тим и не одмерава, ипак је и овде реч у извесном смислу о неком одмеравању казне, јер се у таквим случајевима казна учиниоцу смањује до њеног потпуног анулирања. На тај начин предвиђањем института ослобођења од казне даје се још шира могућност индивидуализације у погледу кажњавања. Међутим, за разлику од кривичног, наше прекршајно право не предвиђа могућност ослобођења од казне. Иако стоје аргументи да би, с обзиром на природу деликата и релативно лаке прекршајне казне, овај институт у прекршајном праву био од малог значаја, ипак нам се чини да би његово предвиђање и у прекршајном праву могло да буде од користи, јер би представљао још једну додатну могућност прилагођавања прекршајне казне тежини учињеног прекршаја и личности учиниоца.

2. СИСТЕМ АПСОЛУТНО ОДРЕЂЕНИХ КАЗНИ

Систем апсолутно одређених казни који је био прихваћен у француском КЗ из 1791. године, према коме се казна у закону прописује у фиксном износу¹² (што значи да казну одмерава закон, а не суд или други орган који казну изриче), углавном је напуштен у савременом

specifically provides for, criminally prosecutable perpetrator can be exempted from penalty. Although the penalty is not pronounced in this case, and therefore not meted out, we still have a kind of meting out a penalty since in these cases the penalty is reduced to its complete annulment. In this manner the institute of exempting from penalty provides for even wider possibility of individualization as far as the punishing is concerned. However, contrary to penal law, our law of torts does not include the possibility of penalty exemption. Although the arguments are that considering the nature of the offence and relatively mild penalties for torts this institute would be of small importance within the law of torts, we still think that it could be beneficial to include it in the law of torts since it would represent one additional possibility to adapt the penalty to the seriousness of the offence and perpetrator personality.

2. THE SYSTEM OF ABSOLUTELY DEFINED PENALTIES

The system of absolutely defined penalties which was accepted by 1791 French Penal Code according to which the penalty is defined as fixed within the law¹² (which means that the penalty is meted out by the law and not by the court or any other body) has been abandoned in general in the contemporary penal law. However, it is still applied in the law of torts in some cases such as in the law of torts in Germany¹³, Sweden¹⁴ and some other countries¹⁵.

¹² R. Saleilles: op. cit. p. 52

¹³ T. Weigend: op.cit. p. 77.

¹⁴ D. Viktor: The legal and practical problems posed by the difference between Criminal Law and Administrative Penal Law, *Revue internationale de droit pénal*, No. 1-2/1988. p. 392.

¹² Saleilles, R.: op. cit. стр. 52.

кривичном праву. Међутим, он се у прекршајном праву и данас примењује у неким случајевима као на пример у немачком¹³, шведском¹⁴ и прекршајним правима неких других земаља.¹⁵

Систем апсолутно одређених казни у извесној мери прихваћен је и у нашем прекршајном праву. Он је у примени код извесних лакших прекршаја код којих надлежни орган на лицу места изриче и наплаћује новчану казну.¹⁶ Наплата новчане казне на лицу места као посебна врста прекршајног поступка код којег долази до изражаја овакав начин одмеравања прекршајне казне постоји у свим нашим прекршајним законима. Закон о прекршајима којима се повређују савезни прописи овакав поступак предвиђа у члану 158 као врсту посебног поступка за лакше прекршаје за које је савезним законом или прописом Савезног извршног већа (Савезне владе) прописана новчана казна у утврђеном износу, одређујући при томе колики тај износ максимално може да буде по појединим категоријама учинилаца прекршаја (правно лице, предузетник, одговорно и физичко лице). При томе, овај закон одређује да се тим истим прописом могу овластити одређена службена лица савезног органа да на лицу места наплаћују новчану казну у

The system of absolutely defined penalties is accepted to a certain extent by our law of torts. It is applied for certain smaller offences when the authorized person pronounces and fines on the spot¹⁶. Fining on the spot as a particular kind of tortuous procedure exists in all our laws of torts. The Law of torts violating federal regulations includes this procedure in Article 158 as a special kind of procedure for smaller offences for which a fine of a defined amount is prescribed by the federal law or the regulation by the Federal Executive Council (Federal Government), determining at that what is the maximum amount per certain categories of offence perpetrators (legal person, entrepreneur, authorized person and natural person). In addition to this the law specifies that this same regulation can authorize certain officials of federal bodies to fine on the spot the person he has caught in the act.

The Law of Torts of the Republic of Serbia treats the on the spot fining procedure as a tortuous procedure by the administrative authorities (Article 303g). The amount of fine which can be prescribed in such a manner is contained in Article 33, Paragraph 3 which defines the range of fine. In contrast to the federal law, this law allows for the possibility that each regulation dealing with a tort (and therefore a decision) can provide for such a manner of fining. The penalty is pronounced and fine is collected by an authorized person of administrative body competent for carrying out the regulations which are violated by a tort.

¹³ Weigend, T.: op. cit. стр. 77.

¹⁴ Viktor, D.: The legal and practical problems posed by the difference between Criminal Law and Administrative Penal Law, *Revue internationale de droit pénal*, No. 1-2/1988. стр. 392.

¹⁵ Delmas-Marty, M.: Différenciation des systèmes juridiques de sanctions à dominante pénale ou administrative, *Revue internationale de droit pénal*, No. 1-2/1988, стр. 35.

¹⁶ Димитријевић, П.: Прекршајно право, општи део, Београд, 2001, стр. 101.

¹⁵ Delmas-Marty, M.: Différenciation des systèmes juridiques de sanctions à dominante pénale ou administrative, *Revue internationale de droit pénal*, No. 1-2/1988. p 35.

¹⁶ P. Dimitrijević: *Prekršajno pravo, opšti deo*, Београд, 2001, стр. 101.

утврђеном износу од лица која се затекну у вршењу прекршаја.

Закон о прекршајима Републике Србије овај поступак наплате новчане казне на лицу места третира као врсту прекршајног поступка који воде органи државне управе (члан 303г). Висина казне која се на овакав начин може прописати одређена је у члану 33, ставу 3 који говори о распонима у којима се може изрећи новчана казна. За разлику од савезног закона, овим законом остављена је могућност да се сваким прописом којим се прекршај може прописати (дакле и одлуком) може предвидети овакав начин наплате новчане казне. Казну изриче и наплаћује овлашћено лице у органу државне управе надлежном за извршење прописа који је прекршајем повређен.

И ЗОП Црне Горе предвиђа поступак наплате новчане казне на лицу места (члан 198) као поступак у коме долази до изражаја изрицање новчане казне која је прописом унапред одмерена за конкретан прекршај, дакле применом система апсолутно одређених казни. И овде је овлашћење за овакво наплаћивање новчане казне дато службеном лицу у органу у чију надлежност спада непосредно извршавање или надзор над извршавањем прописа у којем је прекршај предвиђен. Чланом 26, ставом 5 овог закона одређен је распон у коме се новчана казна може предвидети у одређеном износу, уз ограничење да то може бити учињено само када су у питању лакши прекршаји (став 4). За разлику од ЗОП којима се повређују савезни прописи и ЗОП Србије који се приликом одређивања новчаних износа у закону, па и износа новчане казне, користе фиксним износима, ЗОП Црне Горе

The Law of Torts of Montenegro also contains the procedure of fining on the spot (Article 198) as a procedure where pronouncing a pecuniary sentence becomes prominent, this fine is regulated for a concrete tort in advance, therefore by the application of the system of absolutely defined penalties. Here the authority to collect the fine is also given to an official of the body whose authority includes direct execution or supervision of regulation execution in which the tort is provided for. Article 26, Paragraph 5, of the law defines the range of fine amount, with the restriction that it can be done only in case of smaller offences (Paragraph 4). In contrast to the Law of torts violating federal regulations and the Law of Torts of Serbia which use fixed amounts when defining fines in the law, including the fine amounts, the Law of Torts of Montenegro links these amounts to the amount of minimum salary in the Republic; this is also done when defining the range in which the pecuniary penalty is meted out applying this system. Defining the pecuniary penalty of certain amount is possible according to the Law of Torts of Montenegro by every regulation which defines torts.

Such a manner of meting out penalty, as it has already been said, has a flaw that it excludes every possibility of penalty individualization and adapting the penalty in each particular case to the seriousness of the offence and the perpetrator personality. However, its application in such cases can be justified not only by its appropriateness and efficiency of such a punishment, but also by the fact that these are the smallest offences where all concrete cases are practically the same from the point of view of seriousness of the offence, and perpetrator personality characteristics are not of any importance. These offences as a rule do not contain any

ове износе везује за износ минималне зараде у Републици, па је тако учињено и при одређивању распона у којем се новчана казна одмерава применом овог система. Прописивање новчане казне у одређеном износу могуће је, по ЗОП-у Црне Горе, сваким прописом којим се може одредити прекршај.

Овакав начин одмеравања казне, као што је речено, има недостатак што искључује сваку могућност индивидуализације казне и њеног прилагођавања у сваком конкретном случају тежини учињеног прекршаја и личности његовог учиниоца. Ипак, његова примена у оваквим случајевима може се оправдати не само целисходношћу и ефикасношћу оваквог начина кажњавања, већ и тиме што су у питању најлакши прекршаји код којих су сви конкретни случајеви практично исти са гледишта тежине учињеног прекршаја, а карактеристике личности учиниоца прекршаја нису од значаја. Код ових прекршаја по правилу не долазе до изражаја неке такве олакшавајуће или отежавајуће околности које би могле да утичу да се новчана казна изрекне у мањем или већем износу. Чак ни имовно стање учиниоца, као обавезан елемент одмеравања новчане казне, овде није од посебног значаја, јер казне које изричу и наплаћују на лицу места овлашћени органи прописане су у минималним или близу минималних износа у којима се новчана казна уопште може изрећи. С обзиром на то да је реч о најлакшим, самим тим и најбројнијим прекршајима, у таквим случајевима све је подређено брзини и ефикасности прекршајног поступка.

Код оваквог начина кажњавања практично не постоји казнена политика

aggravating or extenuating circumstances which could influence the amount of fine. Even the financial condition of perpetrator, as an obligatory element of meting out a pecuniary penalty is not of particular importance here, since the penalties pronounced and collected at the spot by the authorized bodies are prescribed in minimum or near minimum amounts possible for fines in general. Considering that these are the smallest, but most frequent torts, in these cases all is subordinated to the promptness and efficiency of the tortuous procedure.

There is not practically a punishing policy of the bodies pronouncing these penalties as far as this manner of punishing is concerned, which is not necessary since in these cases it would be of no importance. The focus of punishing policy and achieving the purpose of punishing for these torts is on the bodies regulating torts; therefore it is their obligation to take into account such a punishing policy when prescribing penalties, considering both the abstract seriousness of the prescribed torts and the possible particularities of the individual concrete torts. The problem of such torts focuses on the right evaluation whether this manner of punishing is appropriate for a tort for which the mandatory punishment is prescribed, not only from the point of view of promptness of the procedure and the efficiency of penalty execution but also from the point of view of determining the amount of pecuniary penalty as adequate penalty for a certain tort which at the same time and in all cases fulfills the criteria of justified punishment. It should take into account at that that such a prescribed penalty excludes not only the individualization of the penalty when it is pronounced, but also the possibility to extenuate the penalty and

органа који изричу ове казне, што није ни потребно јер би она у таквим случајевима била без икаквог значаја. Тежиште казнене политике и остваривања сврхе кажњавања код ових прекршаја је на органима који прописују прекршаје, па је на њима обавеза да при прописивању казни имају у виду такву казнену политику, сагледавајући како апстрактну тежину прописаних прекршаја тако и могуће особености појединачних конкретно учињених прекршаја. Тежиште проблема код ових прекршаја је у томе да се правилно оцени да ли код појединих прекршаја за које се прописује мандатно кажњавање, овакав начин прописивања казне одговара не само са гледишта брзине поступка и ефикасности извршења казни, већ и са гледишта утврђивања висине новчане казне као адекватне казне за одређени прекршај, која истовремено, и у свим случајевима њене конкретне примене задовољава критеријуме правичног кажњавања. При томе, треба имати у виду да овако прописане казне искључују не само индивидуализацију казне при њеном изрицању, него и могућност ублажавања казне као и узимање у обзир евентуално постојање поврата код учиниоца.

3. СИСТЕМ ПРОПОРЦИОНАЛНО ОДРЕЂЕНИХ КАЗНИ

Трећи систем одмеравања казне у нашем прекршајном праву је пропорционалан. Он се примењује и у прекршајном праву многих других земаља, на пример, у прекршајном праву Италије¹⁷, Француске¹⁸, Швајцарске¹⁹ и неких

to take into account the possible existence of the repeated offence of the perpetrator.

3. THE SYSTEM OF PROPORTIONALLY DEFINED PENALTIES

The third system of meting out penalties in our Law of Torts is proportionate. It is applied in the law of torts of many other countries such as Italy¹⁷, France¹⁸, Switzerland¹⁹ and some other countries. The essence of this system is that general minimum and maximum fines are not legally defined in amounts nor are they prescribed for certain torts by regulations referring to the tort, but the penalty is meted out in certain proportion to the money amount corresponding to the quantitatively expressed value of some element of the tort, such as the damages caused, expedience or some other element of the tort.²⁰

Our law of torts takes into account the proportion to the value of the damages caused, failure to fulfill obligations, acquiring material gain or value of the goods which is subject of the tort. The law defines only the maximum of the proportion which can be applied when prescribing and meting out penalty, and the regulations referring to the tort define the maximum of the proportion for that particular tort. Naturally, this system applies only for pecuniary penalties.

¹⁷ Dolcini E: Les problèmes juridiques et pratiques posés par la difference entre droit criminel et droit administratif

¹⁷ Dolcini, E.: Les problèmes juridiques et pratiques posés par la difference entre droit criminel et droit administratif pénal, *Revue internationale de droit pénal*, No. 1-2/1988, p.281.

¹⁸ Varinard, A.; Joly-Sibuet, E.: op. cit. p 195.

¹⁹ Gauthier, J.: Les problèmes juridiques et pratiques posés par la difference entre droit criminel et droit administratif pénal, *Revue internationale de droit pénal*, No. 1-2/1988, p.409.

²⁰ Delmas-Marty, M.: op.cit. p 34.

других земаља. Суштина овог система је у томе што према њему нису у новчаним износима законски одређени општи минимум и максимум новчане казне нити су прописани код појединих прекршаја прописима којима је прекршај одређен, већ се казна одмерава у одређеној сразмери са новчаним износом који одговара квантитативно израженој вредности неког елемента прекршаја, као што су причињена штета, прибављена имовинска корист или неки други елемент прекршаја²⁰

У нашем прекршајном праву у питању је сразмера са висином причињене штете, неизвршене обавезе, прибављене имовинске користи или вредности робе која је предмет прекршаја. Законом је само одређен максимум те пропорције која се може применити при прописивању и одмеравању казне, а прописом којим је одређен прекршај одређен је максимум те пропорције за тај прекршај. По природи ствари овај систем одмеравања казне примењује се само код новчане казне.

Овакво одмеравање казне предвиђено је само код одређених прекршаја код којих то одговара природи прекршаја. У питању су прекршаји код којих је новчани износ одређеног елемента прекршаја од највећег значаја за оцену тежине учињеног прекршаја, тако да је потребно управо ту сразмеру имати у виду при одмеравању казне. Овај систем

Such a meting out of penalty refers only to certain torts where it corresponds to the nature of the tort itself. These are the torts where the money amount of a certain tort element is of greater importance for the evaluation of the seriousness of the offence, so that it is necessary to take into account that proportion when meting out penalty. This system, however, does not include the elements of legal or court meting out penalty. Legal meting out of penalty is prominent since the law defines the maximum proportion which can be applied when prescribing and meting out a penalty, and the regulation referring to the tort prescribes the maximum proportion for that particular tort; on the other hand, meting out penalty by the court or the institution authorized for tortuous procedure is done in such a way that they mete out which proportion, within the set limits, will be applied. In this way all the circumstances (both extenuating and aggravating) are taken into account, since the proportion which will be applied depends on them. Such a way of meting out a penalty can be applied to natural persons, legal persons and authorized persons and entrepreneurs.

In our law of torts such a system is included in the Law of torts violating the federal regulations and the Law of Torts of Montenegro, while it is not mentioned in the Law of Torts of Serbia. The Law of torts violating the federal regulations provides for such a possibility when meting out a penalty only for the torts which represent a very serious violation of federal regulations. According to the provisions of this Law (Article 27) pecuniary penalty for a tort, when it is meted out by the proportionate method, can be twenty times higher than the value of the damages caused, unfulfilled obligation or the value of goods or some

pénal, *Revue internationale de droit pénal*, No. 1-2/1988. стр. 281.

¹⁸ Varinard A; Joly-Sibuet E: *op. cit.* стр. 195.

¹⁹ Gauthier J: Les problèmes juridiques et pratiques posés par la difference entre droit criminel et droit administratif pénal, *Revue internationale de droit pénal*, No. 1-2/1988. стр. 409.

²⁰ Delmas-Marty M: *op. cit.* стр. 34.

ипак садржи и елементе како законског, тако и судског одмеравања казне. Законско одмеравање казне долази до изражаја утолико што се законом одређује максимална пропорција која се може применити при прописивању и одмеравању казне, а прописом којим је одређен прекршај прописује се максимум пропорције за тај прекршај, а судско, односно одмеравање казне од стране органа који води прекршајни поступак, тако што прекршајни орган одмерава коју ће пропорцију, у прописаном оквиру, да примени у конкретном случају. На тај начин ипак се и при оваквом одмеравању узимају у обзир све околности које утичу да казна буде већа или мања (отежавајуће и олакшавајуће околности), јер од њих зависи која ће се пропорција у прописаним оквирима примењени. Овакав начин одмеравања казне може се применити у односу на физичка, правна и одговорна лица и предузетнике.

У нашем прекршајном праву овакав систем одмеравања казне познају Закон о прекршајима којима се повређују савезни прописи и ЗОП Црне Горе, док ЗОП Србије овакав систем не помиње. Закон о прекршајима којима се повређују савезни прописи предвиђа овакву могућност одмеравања казне само за прекршаје који представљају тежу повреду савезних прописа. Према одредбама овог закона (члан 27) новчана казна за прекршај, када се она одмерава пропорционалним методом, може да буде до двадесетоструког износа причињене штете, неизвршене обавезе или вредности робе или друге ствари која је предмет прекршаја. Према ЗОП-у Црне Горе (члан 27) овако прописана новчана казна може да буде до двоструког износа прибављене имовинске користи, када су

other thing which may be the subject of the tort. According to the Law of Torts of Montenegro (Article 27) such a prescribed pecuniary penalty can be double the amount of acquired material gain, when referring to natural and authorized persons, and ten times higher than the amount of damages caused, unfulfilled obligation or material gain acquired if it refers to legal persons or entrepreneurs.

As we have already said, the Law of Torts of Serbia does not include such a way of meting out a pecuniary penalty, but it still appears in some republic laws (for instance, Property Tax Law, Art. 41; Excise and Turnover Tax Law, Art. 72-75; Enterprise Profit Tax Law, Art. 77; Individual Income Tax Law, Art 192-193). We think that in these cases there is no obstruction to apply this system of meting out a penalty, but only within limits of general minimum and maximum of the tort as provided for by the Law of Torts of Serbia, whereas it is obvious that these regulations should be mutually adjusted in the future.

The maximum proportion prescribed for some torts according to a regulation referring to the tort can be even lower, for instance up to double, five times or eight times higher amount. For instance the Customs Law Art. 189, Par. 1, says that a company or some other legal person will be punished for the said tort by the pecuniary penalty ranging from one to ten times higher amount of withheld customs duties, or from one to four times higher amount of the value of the goods if it is not subject to customs duties or the customs duties are not paid for that goods, and in Art. 190, Par. 1, it provides for the punishment of the company or some other legal person by the fine amounting from one to five times

у питању физичка и одговорна лица, а до десетоструког износа учињене штете, неизвршене обавезе или прибављене имовинске користи, ако су у питању правна лица или предузетници.

Као што смо већ рекли, ЗОП Србије не познаје овакав начин одмеравања новчане казне, али се он ипак појављује у појединим републичким законима (на пример, Закон о порезу на имовину члан 41; Закон о акцизама и порезу на промет, чланови 72-75; Закон о порезу на добит предузећа, члан 77; Закон о порезу на доходак грађана, чланови 192-193). Чини нам се да у оваквим случајевима не постоји сметња за примену таваквог система одмеравања казне, али само у границама општег минимума и максимума ове казне предвиђене ЗОП-ом Србије, при чему је очигледно да те прописе убудуће треба међусобно ускладити.

Предвиђена максимална пропорција код појединих прекршаја према пропису којим је прекршај одређен може бити и мања, на пример до двоструког, петоструког или осмоструког износа. Тако на пример, Царински закон у члану 189 ставу 1, предвиђа да ће се новчаном казном од једноструког до десетоструког износа ускраћене царине, односно од једноструког до четвороструког износа вредности робе ако роба не подлеже плаћању царине или се на робу не плаћа царина, казнити предузеће или друго правно лице за неки од наведених прекршаја, а у члану 190 ставу 1, предвиђа кажњавање предузећа или другог правног лица новчаном казном од једноструког до петоструког износа ускраћене царине, односно од једноструког до двоструког износа вредности робе ако роба не

higher amount of the withheld customs duties, or from one time to double amount of the value of the goods if it is not subject to payment of customs duties or the customs duties for the goods are not paid for the said torts.

In this way we achieve that the penalty in these cases is appropriate first of all to the seriousness of the offence, but also to the particular case and all other circumstances which characterize the offence and the perpetrator.

The said laws of torts define only the maximum proportion, but not the minimum proportion. However, both minimum and maximum proportion can be defined by a special regulation referring to the tort. For instance, the Customs Law in Art. 188, Par. 1 determines the special minimum of the proportion defining that a fine ranging from double to twenty times higher amount of the withheld customs duties, i.e. from one time to eight times higher value of the goods if the goods are not subject to customs duties or the customs duties are not paid for that goods will be collected from the company or some other legal person for some of the torts stated further in the text. But in all those cases when the regulations do not state the minimum proportion it should be taken into account that it begins with the same fine amount as the value according to which the amount of fine is determined proportionally.

In addition to this, the laws do not determine whether the proportion applied has to be expressed in whole numbers or if it is possible to use decimals, for instance 2.5 times. Such a possibility would also raise a question whether the quotient of proportion could be less than one, for instance 0.5. Although the strictly

подлеже плаћању царине или се на робу не плаћа царина за наведене прекршаје.

На тај начин постиже се да одмерена казна у таваквим случајевима одговара пре свега тежини учињеног прекршаја, али да истовремено буде прилагођена за конкретан случај и свим другим околностима које у конкретном случају карактеришу учињени прекршај и његовог учиниоца.

Поменути закони о прекршајима одредили су само максимум пропорције, а не и њен минимум. Међутим, посебним прописом којим је одређен прекршај може бити утврђен и минимум и максимум пропорције у оквиру којих се прекршајни орган може кретати приликом одмеравања казне за конкретан прекршај. Тако на пример, Царински закон у члану 188, ставу 1, утврђује и посебан минимум пропорције одређујући да ће се новчаном казном од двоструког до двадесетоструког износа ускраћене царине, односно од једноструког до осмоструког износа вредности робе ако роба не подлеже плаћању царине или се на робу не плаћа царина, казнити предузеће или друго правно лице за неки од даље наведених прекршаја. Међутим, у свим оним ситуацијама где прописом којим је одређен прекршај није утврђен минимум пропорције, морало би се узети да она почиње од истога износа казне као што је и величина према којој се висина казне пропорционално одређује.

Поред тога, закон не одређује да ли сразмера која се примењује мора бити изражена применом целих бројева или је могућа примена децимала, на пример 2,5 пута. Оваква могућност поставила би и питање да ли би коефицијент пропорције могао бити и

linguistic interpretation could allow for this proportion as well, it would not correspond to the intention of the law-maker or the practical needs (especially not the one with the quotient less than one), so it is not known whether it has ever been applied. It is not clear also whether the regulations referring to the penalty extenuation could be applied and how, since they might even accentuate the problems which have already been presented.

The presented manners of meting out penalties in our law of torts show that it contains a developed and worked out in detail system of meting out penalties. Such a system enables the implementation of punishing policy both by the law-maker and the institutions dealing with torts and provides for finding as adequate and as just penalties for the perpetrators as possible for all particular cases and under various circumstances occurring in practice. This is the way to achieve the most of the punishing purpose and suppress the tortuous behaviour in society, protecting in this manner also all these values which are protected by the law of torts.

мањи од један, на пример 0,5. Иако се стриктним језичким тумачењем може дозволити и оваква пропорција, она не би одговарала ни интенцији законодавца ни практичним потребама (поготову не она са коефицијентом мањим од један), па није познато да ли је у пракси негде примењивана. Такође није јасно да ли би се код оваквог начина одмеравања казне могле и како применити одредбе о ублажавању казне, јер би се у још већој мери појавили проблеми о којима је већ било речи.

* * *

Изложени начини одмеравања казне у нашем прекршајном праву показују да оно садржи један развијен и детаљно разрађен систем одмеравања казне. Такав систем омогућава реализацију казнене политике како законодавца тако и прекршајних органа који изричу казне учиниоцима прекршаја и обезбеђује у свим конкретним случајевима проналажење што адекватнијег и што правичнијег реаговања казном према учиниоцима прекршаја у различитим могућим ситуацијама које се у пракси појављују. А управо вођењем такве казнене политике и таквим одмеравањем казни за прекршаје највише се може постићи на остваривању сврхе кажњавања за прекршаје и сузбијању прекршајног понашања у друштву, а тиме и заштити свих оних вредности које се прекршајним правом заштићују.